

8. ПРАВО НА ОСКАРЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ СВОЇХ ВИБОРЧИХ ПРАВ ТА СПОСОБИ ЗДІЙСНЕННЯ ЦЬОГО ПРАВА

Рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються підготовки та проведення позачергових виборів депутатів, можуть бути оскаржені до відповідної виборчої комісії в передбаченому Законом порядку або до суду в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України (стаття 108 Закону).

Відповідно до частини першої статті 108 Закону виборець, чий особисті виборчі права або охоронювані законом інтереси щодо участі у виборчому процесі, у тому числі на участь у роботі виборчої комісії чи на здійснення спостереження, порушено рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта оскарження, може звернутися до виборчої комісії зі скаргою, що стосується виборчого процесу, з урахуванням особливостей, визначених статтями 108 – 113 Закону.

Суб'єкти звернення зі скаргою можуть з урахуванням вимог Закону оскаржити до відповідної виборчої комісії рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються виборчого процесу з позачергових виборів депутатів, таких суб'єктів оскарження (частина друга статті 108 Закону):

- 1) виборчої комісії, члена виборчої комісії;
- 2) політичної партії – суб'єкта виборчого процесу;
- 3) кандидата у депутати;

4) уповноважених осіб політичних партій, довірених осіб кандидатів у депутати, офіційних спостерігачів від партій, кандидатів у депутати та громадських організацій – лише щодо скарг стосовно порушень, які мали місце під час голосування.

Виключно до суду шляхом подання позовної заяви оскаржуються (частина третя статті 273, статті 275, 276 Кодексу адміністративного судочинства України, частина дев'ята статті 108 Закону) :

1) рішення, дії чи бездіяльність Центральної виборчої комісії, члена Центральної виборчої комісії;

2) рішення чи дії окружної виборчої комісії;

3) рішення, дії чи бездіяльність члена окружної виборчої комісії;

4) рішення, дії чи бездіяльність органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, закладів та організацій, їх посадових і службових осіб;

5) рішення, дії чи бездіяльність засобів масової інформації та інформаційних агентств, їх власників, посадових і службових осіб, творчих працівників;

б) дії чи бездіяльність уповноважених осіб партій, довірених осіб кандидатів у депутати, офіційних спостерігачів від партій, кандидатів у депутати та громадських організацій, крім порушень, що мали місце під час голосування.

До Центральної виборчої комісії або до суду (шляхом подання позовної заяви) оскаржуються:

1) бездіяльність окружної виборчої комісії (частина шоста статті 108 Закону);

2) рішення чи дії партії, яка висунула кандидатів у депутати в загальнодержавному окрузі (крім тих рішень чи дій, які відповідно до закону, статуту (положення) належать до їх внутрішньої організаційної діяльності або виключної компетенції) (пункт 1 частини сьомої статті 108 Закону);

3) дії чи бездіяльність кандидата у депутати (частина восьма статті 108 Закону).

До окружної виборчої комісії або до суду (шляхом подання позовної заяви) оскаржуються:

1) рішення, дії чи бездіяльність дільничної виборчої комісії, її члена – до окружної виборчої комісії, яка утворила відповідну дільничну виборчу комісію (частина п'ята статті 108 Закону);

2) рішення чи дії партії, яка висунула кандидатів у депутати в одномандатному окрузі (крім тих рішень чи дій, які відповідно до Закону, статуту (положення) належать до їх внутрішньої організаційної діяльності або виключної компетенції), – до окружної виборчої комісії відповідного виборчого округу (пункт 2 частини сьомої статті 108 Закону).

До дільничної виборчої комісії або до суду (шляхом подання позовної заяви) оскаржуються порушення, які мали місце під час голосування, допущені уповноваженими особами партій, довіреними особами кандидатів у депутати, офіційними спостерігачами від партій, кандидатів у депутати або громадських організацій (частина шоста статті 111 Закону).

Строки оскарження рішень, дій або бездіяльності, що стосуються виборів депутатів, встановлено статтею 109 Закону.

Вимоги до форми та змісту скарги, що подається до виборчої комісії, визначено статтею 110 Закону.

Порядок та строки розгляду скарг виборчими комісіями встановлюються Центральною виборчою комісією з урахування вимог статей 108 – 111 Закону.